

University of Groningen

Alleen Nederlands in de klas? Nee?

Duarte, Joana

Published in:
MeerTaal

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2022

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Duarte, J. (2022). Alleen Nederlands in de klas? Nee? Hoe je thuistalen van leerlingen effectief inzet. *MeerTaal*, 9(3), 10-12.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Alleen Nederlands in de klas? Nee!

Hoe je thuistalen van leerlingen effectief inzet

Elke leerling is meertalig, want iedereen spreekt verschillende talen of taalvarianten. Meertaligheid is een realiteit en een doel in het onderwijs; je kunt er niet omheen. Maar vaak wordt nog de vraag gesteld: alleen Nederlands in de klas, ja of nee? In dit artikel worden *best practices* van basisscholen besproken die alle thuistalen van de leerlingen in de klas verwelkomen.

Joana Duarte
is lector
Meertaligheid en
Geletterdheid bij
de NHL Stenden
Hogeschool, is
als universitair
hoofddocent
verbonden aan de
Rijksuniversiteit
Groningen en
is bijzonder
hoogleraar
Wereldburgerschap
en tweetalig
onderwijs op de
Universiteit van
Amsterdam.

Voor een afstudeeronderzoek ontwikkelde een toekomstige leraar basisonderwijs van NHL Stenden Hogeschool een interventie waarin de thuistalen van alle leerlingen in haar bovenbouwklas tijdens tien lessen voor wereldoriëntatie werden gebruikt. Aan het einde van dit experiment vroeg de student haar leerlingen om een reactie. De volgende voorbeelden zijn exemplarisch voor de ervaringen van de leerlingen:

“Ik vond het leuk om dingen in mijn eigen taal te doen. Maar ik vond het ook leuk om over de talen van mijn klasgenoten te horen. Ik heb meer geleerd door het gebruik van mijn eigen taal en vond het makkelijker om te leren. Ik vond het belangrijk dat ik woorden in mijn eigen taal mocht gebruiken, omdat dat normaal gesproken nooit mag.”
(Arabischtalige leerling, groep 7)

“Ik vond het leuk om de talen van anderen te horen. Ik vond het heel leuk om in mijn eigen taal te mogen praten en schrijven. Vooral het presenteren vond ik leuk. Het was ook grappig dat de talen van mijn groepje (Russisch en Bosnisch) ook wel op mijn taal leken qua klanken (Tsjechisch).”
(Tsjechischtalige leerling, groep 8)

Uit dit experiment blijkt dat het betrekken van de thuistalen van leerlingen bij het onderwijs duidelijke voordelen oplevert (zie ook kader). Er is inmiddels zoveel onderzoek beschikbaar (overzicht in Duarte, 2020) en er zijn zoveel

praktijkvoorbeelden waaruit de negatieve kanten van een eentalig beleid en de voordelen van een inclusief taalbeleid duidelijk worden, dat het er niet meer om moet gaan OF een school een beleid op meerdere talen moet hebben, maar HOE een school dat kan doen. Hieronder worden concrete voorbeelden gepresenteerd van basisscholen die de meertaligheid van hun leerlingen hebben omarmd.

De Wereldschool IKC Sint Jozef – Meertaligheid, wereldburgerschap en kinderliteratuur

Op IKC Sint Jozef in de provincie Fryslân is de thuistaal van kinderen in het onderwijs gelijkwaardig aan het Nederlands, waardoor de verscheidenheid aan culturen als een verrijking wordt gezien, aldus directeur Francis Flapper. Hierdoor kunnen leerlingen onderling op zoek naar overeenkomsten en verschillen tussen

+ Voordelen meertaligheid in de klas

Door de thuistalen van de leerlingen in de klas te betrekken, worden leerlingen nieuwsgieriger naar andere talen, kunnen ze beter leren, zijn ze gemotiveerder om (talen) te leren en krijgen ze meer inzicht in het fenomeen taal (Duarte, 2020). Vaardigheden in de thuistalen hebben bovendien een behoorlijke invloed op zowel de schoolprestaties als op het welzijn van leerlingen (Hajer et al., 2017)

Leerlingen mogen hun thuistaal gebruiken bij het samenwerken.

de op school aanwezige talen en culturen. Het bespreekbaar maken van de talige en culturele diversiteit van leerlingen is onderdeel van de visie van de school, omdat daarbij het bewustzijn van de leerlingen van alle talen en culturen in de klas wordt vergroot.

Een voorbeeld van het gebruik van thuistaal op IKC Sint Jozef is het voorleesproject in samenwerking met de bibliotheek. In het kader van dit project geven de leesconsulenten van de bibliotheek een workshop 'voorlezen en spreken over boeken' aan ouders en leerkrachten. Ouders worden daarnaast geïnformeerd over het assortiment meertalige boeken in de bibliotheek. Vervolgens komen deze ouders op school voorlezen in de thuistaal en krijgen zij ook een boek in hun eigen taal mee naar huis. Spreken over het boek in de thuistaal vindt thuis of in een klein groepje met de ouder(s) op school plaats. In de klas wordt hetzelfde boek in het Nederlands voorgelezen en wordt er ook over het boek gesproken. Bij dit project wordt de onderdompeling in de Nederlandse taal aangevuld met het gebruik van de thuistalen door middel van het voorlezen door de ouders om het begrijpend lezen en de woordenschat van de leerlingen in beide talen te versterken.

Op IKC Sint Jozef wordt ook het thema wereldburgerschap visueel en tastbaar gemaakt. Bij

binnenkomst van de school valt het oog meteen op een hele grote wereldkaart. Op die wereldkaart zijn pinnetjes geprikt, waardoor duidelijk wordt waar de leerlingen allemaal vandaan komen. De pinnetjes worden aangepast als de leerlingpopulatie verandert. Daarnaast is er bij verschillende projecten aandacht voor het zichtbaar maken van thema's die met wereldburgerschap te maken hebben, want diversiteit en meertaligheid staan vaak centraal in het curriculum van De Wereldschool.

De Twa Fjilden – Inzet van meertaligheid bij de zaakvakken

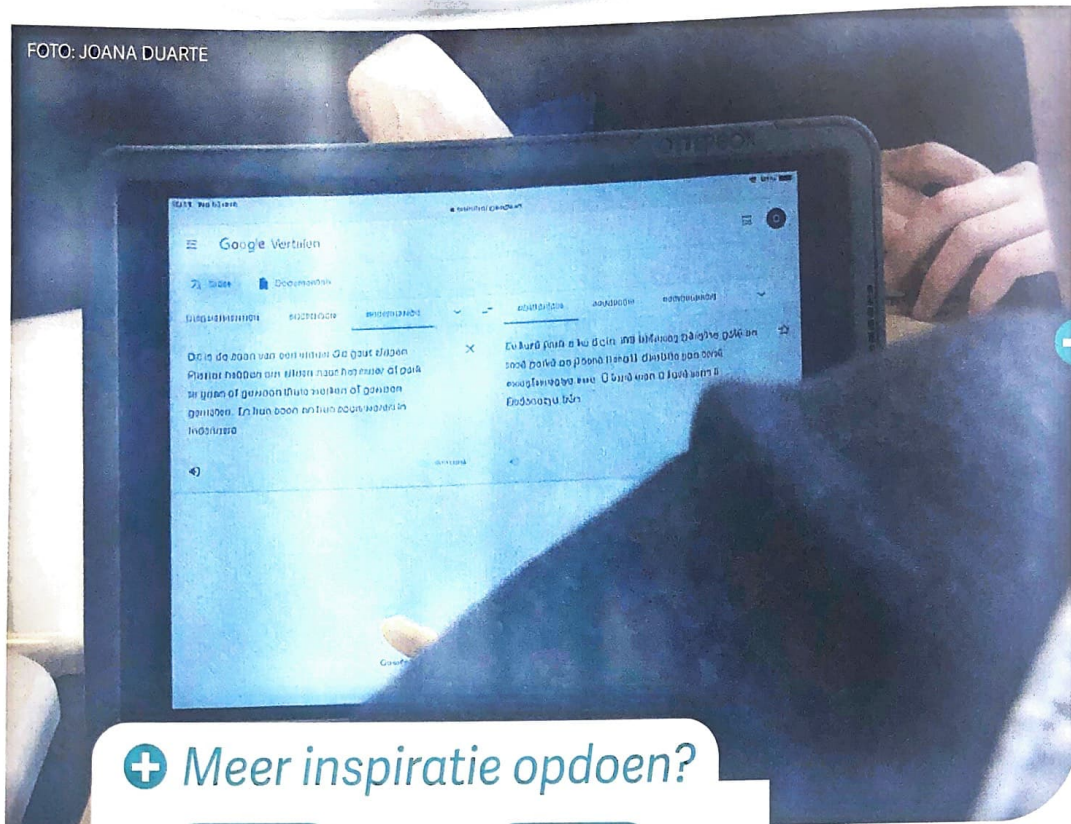
Ook op basisschool De Twa Fjilden in Joure, Fryslân, worden de thuistalen van alle leerlingen structureel in alle vakken in het onderwijs geïntegreerd.

Het gaat er niet om OF je iets met meertaligheid moet doen, maar HOE je dat kan doen

Samen met de leerlingen hebben de leerkrachten een systeem van thuistaaltweertalen/-groepen bedacht en geïmplementeerd. Alhoewel het Nederlands wordt gebruikt als hoofd-instructietaal tijdens klassengesprekken, kunnen leerlingen

die in tweetalen of kleine groepjes aan opdrachten of weektaken werken, gebruikmaken van hun thuistalen. In de midden- en bovenbouw

Leerlingen van groep 7 gebruiken een tablet om van het Nederlands naar het Koerdisch (en terug) redactiesommen op te lossen.

+ Meer inspiratie opdoen?

Ontdek de 3M-toolbox voor 60 lesideeën om meertaligheid bij het onderwijs te betrekken.

Bekijk korte voorbeelden van scholen in Europa die actief de meertaligheid van hun leerlingen benutten.

gebruiken ze tablets om met behulp van vertaaltools naar woorden en uitdrukkingen in de thuistaal te zoeken. Hierbij helpen oudere leerlingen jongere leerlingen. Zo worden de thuistalen ingezet: door vergelijkingen met de thuistalen en in co-constructie met elkaar kunnen leerlingen achter de betekenis komen van nieuwe concepten in het Nederlands.

De leerkrachten hebben goede ervaringen met dit systeem opgedaan, vooral bij de rekenlessen, waarbij het mogelijk is om de antwoorden van de leerlingen snel na te kijken. Tegelijkertijd worden er zo taaldoelen behaald die te maken hebben met begrijpend lezen. De leerkrachten van De Twa Fjilden merken namelijk ook dat het tekstbegrip van de redactiesommen omhoog is gegaan, omdat de thuistaal de vaardigheden ten aanzien van begrijpend lezen van de leerlingen in het Nederlands versterkt. Verder is de sfeer in de klas positiever, omdat leerlingen respectvoller met elkaars taal en cultuur omgaan.

Niet OF maar HOE

Uit deze praktijkvoorbeelden blijkt dat het positief is om thuistalen te betrekken bij het (taal-) onderwijs. De reacties van leerlingen en leraren op de activiteiten die op de scholen ontwikkeld

werden, zijn zeer positief (Günther-van der Meij et al., 2020). Anderstalige leerlingen zijn blij dat hun thuistalen erkend worden. "Je ziet hun zelfvertrouwen groeien als hun taal op het bord verschijnt en ze er iets over kunnen vertellen," vertelt een leerkracht. Een andere leerkracht voegt daar aan toe: "De leerlingen hebben ervaren dat hun eigen taal ook erg belangrijk is bij het verwerven van een nieuwe taal." Maar niet alleen over hun leerlingen en lessen zijn leerkrachten die meertaligheid een plek in het onderwijs geven positief. Ze vertellen ook dat ze het nu zelf beter aandurven om de thuistalen van alle leerlingen in te zetten bij het leren van de instructietaal en bij het onderwijzen van de zaakvakken. Op basis van zulke ervaringen uit onderzoek en praktijk zou de vraag al lang niet meer moeten luiden 'alleen Nederlands in de klas, ja of nee?', maar 'hoe kunnen we de rijkdom van meertaligheid in de klas beter benutten?'

+ Bronnen

- Duarte, J. (2020). *Troef of trend? Actuele ontwikkelingen in de meertaligheidsdidactiek*. Leeuwarden: NHL Stenden Hogeschool.
- Günther-van de Meij, M., Duarte, J. & Coret-Bergstra, M. (2020). *Meertalig voortgezet onderwijs voor iedereen. Levende Talen Magazine*. 2020/6, blz. 16-20.
- Hajer, M. & Spee, I. (2017). *Ruimte voor nieuwe talenten. Keuzes rond nieuwkomers op de basisschool*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.